

KOMMUNIKATIV METODLAR YORDAMIDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING SAMARADORLILIGINI TA'MINLASH

Namangan davlat pedagogika Instituti
Xorijiy tillar kafedrası katta o'qituvchisi
Saydaliyeva Mashhura Anvarjon qizi
E-mail: mashhura.saydaliyeva@bk.ru

Telefon: +99894 152 19 18

Namangan Davlat Pedagogika Instituti
xorijiy til va adabiyot yo'nalishi bakalvr talabasi

Xakimova Feruza Ixtiyor qizi
E-mail: hakimovaf305@gmail.com

Telefon: +998938475722

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tili o'qitishda kommunikativ metodning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ushbu yondashuvning o'quvchilarda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, o'z fikrini erkin ifoda etish hamda tilni tabiiy muhitda qo'llash imkonini beruvchi afzalliklari yoritilgan. Maqolada shuningdek, kommunikativ metodning dars jarayonida motivatsiyani oshirish, faol ishtirokni ta'minlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirishdagi o'rni tahlil etilgan. Natijada, mazkur metod o'quvchilarni faqat grammatik bilim emas, balki haqiqiy nutqiy faoliyatga tayyorlashda muhim metodik vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: *Kommunikativ metod, ingliz tili o'qitish, muloqot kompetensiyasi, interaktiv yondashuv, og'zaki nutq, motivatsiya, ijodiy fikrlash, til amaliyoti.*

Kommunikativ metod zamonaviy ta'lim tizimida o'qitishning eng samarali usullaridan biri sifatida e'tirof etiladi. XXI asrda globallashuv jarayonlari ta'limda muloqotning o'rnini yanada kuchaytirib, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interfaol aloqani asosiy tamoyilga aylantirdi. Ushbu metodning mohiyati shundaki, u o'qitish jarayonini muloqot asosida tashkil etishni, ya'ni bilimlarni o'zaro fikr almashuvi, bahs va suhbat orqali o'zlashtirishni nazarda tutadi. Kommunikativ yondashuv talabalarning

nutqiy faoliyatini, fikrlash madaniyatini, shuningdek, o'z fikrini ifoda etish va boshqalarni tushunish qobiliyatini shakllantiradi. Ushbu metod o'quvchini faol subyekt sifatida namoyon etadi, u o'zining bilim olish jarayonida bevosita ishtirokchi, fikr bildiruvchi va bahs yurituvchi sifatida harakat qiladi. Shunday qilib, kommunikativ o'qitish ta'lim jarayonining markaziga insonni, ya'ni o'quvchini qo'yadi. Metodning muhim jihatlaridan biri shundaki, u o'quv jarayonini real hayotdagi muloqot modeliga yaqinlashtiradi. Ta'lim mazmuni nutqiy aloqa asosida tashkil etilib, o'quvchilar o'zaro hamkorlikda bilimlarni egallaydilar. Bu esa o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini ya'ni muloqotda to'g'ri, aniq va madaniyatli ishtirok etish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kommunikativ metodning amaliy tatbiqi o'qituvchidan yuqori darajadagi muloqot madaniyatini, tinglovchilar bilan aloqa o'rnatish mahoratini va pedagogik sezgirlikni talab qiladi. Chunki samarali muloqot nafaqat bilim berish, balki shaxsiy rivojlanish, o'z-o'zini anglash va shaxslararo tushunishni ham ta'minlaydi. Shu jihatdan, pedagogik muloqot ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi muhim vosita hisoblanadi. E.I. Passovning fikricha, kommunikativ yondashuv o'qitish jarayonini real muloqot modeliga yaqinlashtirib, nutqiy faoliyatni rivojlantirishga qaratilgan. L.N. Golub esa ushbu metodni subyekt-subyekt aloqasiga asoslangan tizim sifatida talqin etadi, bunda o'quvchi mustaqil fikrlovchi va ijodiy shaxs sifatida faol ishtirok etadi. Natijada ta'lim jarayonida nafaqat bilim, balki ijodkorlik, tashabbuskorlik va muloqot madaniyati ham shakllanadi. Kommunikativ metodning tatbiqi jarayonida ayrim qiyinchiliklar ham kuzatiladi. Masalan, turli guruhlar o'rtasida baholash mezonlari noaniqligi, vaqt va resurs yetishmasligi, o'qituvchilarning malaka darajasi yoki muloqot ko'nikmalari farqlari kabi omillar bu jarayonni sekinlashtirishi mumkin. Shunga qaramay, bu metod o'qitishning rivojlantiruvchi, funksional va kommunikativ xususiyatlarini o'zida mujassam etgani sababli, ta'lim sifatini oshirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi. Kommunikativ metod o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro aloqani mustahkamlaydigan, shaxsiy kompetensiyani rivojlantiradigan va ta'lim jarayonini real muloqot muhitiga moslashtiradigan samarali yondashuvdir. Zamonaviy

pedagogika uchun bu metod nafaqat o'qitish usuli, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy vosita sifatida qadrlanadi. Ingliz tili o'qitishda kommunikativ metodika eng samarali yondashuvlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu metodika o'quvchilarni faqat grammatik qoidalarni yodlashga emas, balki o'z fikrlarini erkin ifoda etishga, amaliy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiradi. Ingliz tili darslarida kommunikativ yondashuvdan foydalanish o'quvchilarning o'zaro suhbatlashish, fikr almashish va tinglab tushunish qobiliyatini kuchaytiradi. Kommunikativ metodika o'qitish jarayonida o'qituvchini asosiy manba sifatida emas, balki yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi sifatida ko'radi. Bu yondashuvda o'quvchilar dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadilar. Ular juftlikda yoki guruhda ishlash orqali o'rgangan bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar. Shu tariqa, ingliz tilini o'rganish jarayoni tabiiy muloqot muhiti asosida tashkil etiladi. Bundan tashqari, kommunikativ metodika o'quvchilarda tilga nisbatan qiziqishni oshiradi. Darslar suhbatlar, rolli o'yinlar, muhokamalar shaklida tashkil etilgani sababli o'quvchilar o'zlarini erkin tutadilar va tilni faol qo'llashga harakat qiladilar. Bu esa nafaqat lug'at boyligini kengaytiradi, balki talaffuz, intonatsiya va tinglab tushunish malakalarini ham rivojlantiradi. Umuman olganda, kommunikativ metodika ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini, ya'ni turli vaziyatlarda ingliz tilida fikrlash, muloqot qilish va tushunish qobiliyatini shakllantiradi. Shu bois bu yondashuv zamonaviy ingliz tili ta'limining ajralmas va eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Demak, ushbu fikrlarni davom ettirib aytish mumkinki, kommunikativ metodika ingliz tili o'qitish jarayonini an'anaviy yodlash tizimidan chiqargan holda, interaktiv va ijodiy o'quv muhitini yaratadi. Bunda o'quvchi bilimni tayyor shaklda emas, balki muloqot jarayonida mustaqil ravishda o'zlashtiradi. Shu sababli, bu metod til o'rganishni tabiiy jarayonga aylantiradi - o'quvchi yangi so'z va iboralarni real vaziyatda qo'llab, ularning ma'nosini chuqur anglaydi. Shuningdek, kommunikativ metodikaning muhim jihati shundaki, u o'quvchida ijodkorlik, mustaqil fikrlash va tezkor javob berish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ingliz tilida erkin muloqot qilish faqat grammatikani bilish bilan emas,

balki uni to'g'ri vaziyatda qo'llay olish bilan belgilanadi. Shu ma'noda, kommunikativ yondashuv tilni tirik jarayon sifatida o'rgatadi. Natijada, bu metod orqali o'quvchilar nafaqat ingliz tilini o'rganadilar, balki madaniyatlararo muloqot, ijtimoiy faollik va nutq madaniyatini ham shakllantiradilar. Zamonaviy ta'limda ingliz tili fanining asosiy maqsadi o'quvchini mustaqil fikrlaydigan, global axborot makonida o'z o'rnini topa oladigan shaxs sifatida tayyorlashdir. Shu jihatdan qaraganda, kommunikativ metodika bu maqsadga erishishda eng samarali pedagogik vositalardan biri sanaladi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida ingliz tilini o'qitishda kommunikativ metodika eng samarali yondashuvlardan biri sanaladi. Bu metod o'quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantiradi, unda mustaqil fikrlash, erkin muloqot qilish va o'z fikrini aniq ifodalash malakalarini rivojlantiradi. Uning asosiy maqsadi o'quvchining tilni nazariy bilim sifatida emas, balki amaliy muloqot vositasi sifatida o'zlashtirishiga erishishdir. Kommunikativ metod o'quvchilarda muloqot kompetensiyasini shakllantiradi. Ular o'rganayotgan tilni turli vaziyatlarda to'g'ri, ravon va madaniyatli tarzda qo'llashni o'rganadilar. Interaktiv yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilar o'rtasida hamkorlik, faol ishtirok va o'zaro fikr almashuvni ta'minlaydi. Guruhli ishlash, suhbat, rolli o'yinlar va bahs-munozaralar orqali o'quvchilar real muloqot muhitini his etadilar. Og'zaki nutqni rivojlantirish kommunikativ metodikaning markazida turadi. O'quvchilar ingliz tilida erkin fikr bildirish, tinglash va muloqot qilish jarayonida talaffuz, so'z boyligi va nutq madaniyatini mustahkamlab boradilar. Bu jarayon ularning o'ziga ishonchini oshiradi va tabiiy muloqotga tayyorlaydi. Kommunikativ metod o'quvchining motivatsiyasini kuchaytiradi. Fikriga e'tibor qaratilgan o'quvchi o'rganishga nisbatan ijobiy munosabat bildiradi va tilni o'zlashtirishga faol intiladi. Dars davomida o'quvchilar ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar, yangi g'oyalar ilgari suradilar va turli muammolarga mustaqil yondashadilar. Til amaliyoti kommunikativ metodikaning yakuniy natijasidir. O'quvchilar ingliz tilini kundalik hayot, kasbiy faoliyat va ta'lim jarayonida samarali qo'llash imkoniga ega bo'ladilar. Bu metod nafaqat til o'rgatish, balki o'quvchini faol

muloqotchi, mustaqil fikrlovchi va ijodkor shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

REFERENCE

1. Azimov S. M. The place and significance of the English language worldwide // International Journal of Scientific Researchers. – 2024. – Vol. 5, Issue 2. – P. 31–35.
2. Azimov Samandar Murodjon o'g'li, Hakimova Feruza Ixtiyor qizi. (2025). Adolescents and Modern Problems: Relevant Approaches in 21st-Century English and Uzbek Literature. Namangan State Pedagogical Institute, Faculty of Social Sciences, Department of Foreign Languages and Literature.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17428543>
3. YULDASHEV, O. K., AZIMOV, S. M. MAKTABGACHA VA MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'QITISHDA METODIK O'YINLARNING AHAMIYATI // Лучшие интеллектуальные исследования (Luchshie intellektualnye issledovaniya). – 2025. – № 54, Vol. 1 (Oktyabr). – P. 129.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.173152266>
4. Dehqanova, A. G., & Azimov, M. S. (2024). Axborot va uning mazmuni, axborotdallashish davrida xorijiy tillar va ularning axborotlashgan jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyati 214-219 Toshkent gumanitar fanlar universiteti, "CURRENT ISSUES OF SCIENCE: PROBLEMS AND SOLUTIONS.
5. Azimova Mohinur Murodjon qizi. (2025). Ingliz tili o'rganayotgan o'quvchilarda leksik boylikni oshirishda metodik yondashuvlar va tushunchalar. Namangan Davlat Chet tillari Instituti, magistr talaba.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.16281963>
6. Azimova Mohinur Murodjon qizi. (2025). Stylistic Analysis of Metaphors and Similes in George Orwell's Animal Farm. Namangan Davlat Chet tillari Instituti, magistr talaba. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16282047>
7. Azimov S. M. The place and significance of the English language worldwide // International Journal of Scientific Researchers. – 2024. – Vol. 5, Issue 2. – P. 31–35.

8. Azimov S. M. O'quvchilarga xorijiy tillarni o'rgatishda metodik usul va yondashuvlar hamda o'qituvchining psixologik bilimi // Universal xalqaro ilmiy jurnal. – 2024. – Jild 1, № 7. – B. 45–52.
9. Azimov S. M., Maxammadaliyeva S. A. Modernizatsiya davrida o'rta ta'lim o'quvchilari uchun ingliz tili o'qitish usullari // Universal xalqaro ilmiy jurnal. – 2024. – Jild 1, № 7. – B. 120–127.
10. Azimov S. M., Darvishaliyeva O'. A. Yangi til o'rganish qiyinchiliklari va yechimlari // Universal xalqaro ilmiy jurnal. – 2024. – Jild 1, № 7. – B. 235–241.
11. Dexkonova G. A. Ingliz tili o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. №412648
12. Dexkonova G. A. Chet tilini o'rganishda leksik kompetensiyani oshirish uchun flash-kartalarning didaktik imkoniyatlari. Namangan davlat pedagogika institute "Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali 2025-yil 2-son. 13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI JOURNAL_NAMSPI.UZ, ISSN:2992-9008: UDK:37, -B: 104-112
13. Dexkonova G. A. Description of teaching the lexical aspects of english to primary school students and developing lexical competencies through didactic tools. Journal of applied science and social science, 14 Choudhary Colony Near Bhawsar Namkin Mandsaur M.P. 458001 India Principal Contact Current Research Journals Publisher editor@internationaljournal.co.in, Current Impact Factor:- 2024:7.75 **Volume 14 Issue 11, November 2024** -Pages: 136-144
14. Dexkonova G. A. Boshlang'ich sinf o'quvchilarning didaktik vositalar orqali o'qituvchi faoliyatini rivojlangan xorij davlatlari tajribasi asosida takomillashtirish. Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi, [2025-4] issn:2181-1458, issn:2181-0427 13.00.00-pedagogika journal.namdu.uz pedagogical, -b: 714-720
15. Olimova, D. Sh., & Qurbonboyeva, A. F. (2024). Kommunikativ metodika – pedagogik aloqaning asosiy vositasi. Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities, Plano, Texas, USA, 1 May 2024. ISSN 2835-3196. Retrieved from <https://econferenceseries.com>